

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.003.01.2021

Pan
Marek Szaruga
Burmistrz Kcyni
Urząd Miejski w Kcyni
ul. Rynek 23
89-240 Kcynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/066 – Zabezpieczenie wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi pochodzącymi z obszarów nieskanalizowanych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Kcyni ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Szaruga, Burmistrz Kcyni ² , od 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie infrastruktury niezbędnej do odbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. 2. Przygotowanie urzędu gminy do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych. 3. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników. 4. Działania podejmowane przez organy gminy w celu egzekwowania przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych.
Okres objęty kontrolą	2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Adam Ruciński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/19/2021 z 29 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str.1-3)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Burmistrz”

³ Tj. do dnia 26 marca 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność gminy w zakresie zapewnienia ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami ściekami komunalnymi pochodzącymi z obszarów nieskanalizowanych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Gmina nie zapewniła infrastruktury niezbędnej do odbioru od mieszkańców i oczyszczenia wytworzonych na jej terenie nieczystości ciekłych, co uniemożliwiało prowadzenie prawidłowej gospodarki ściekowej. Własna stacja zlewna i oczyszczalnia ścieków nie pozwalały na oczyszczenie wszystkich ścieków powstałych na terenie Gminy, zwłaszcza dowożonych taborem asenizacyjnym. Oczyszczalnia umożliwiała przyjęcie jedynie ok. 5,5 %⁶ szacunkowej ilości wszystkich ścieków wytwarzanych na terenach nieskanalizowanych. Ponadto, 107 nieruchomości⁷ na terenie gminy wyposażonych było w przydomowe oczyszczalnie ścieków, w których oczyszczono w kolejnych latach szacunkowo po 11,5 tys. m³ nieczystości ciekłych, tj. 2,8% wytworzonych w 2019 roku i 3,6% w 2020 roku. W rezultacie, w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy wprowadzono do środowiska w stanie nieoczyszczonym około 311,9 tys. m³ nieczystości ciekłych w 2019 roku, a w 2020 roku około 202,4 tys. m³ (odpowiednio: 62,7 % i 51,5% wszystkich wytworzonych w Gminie ścieków).

Pomimo, że w Urzędzie nadzorowano zadania związane z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych, to przyjęty podział zadań w ww. zakresie nie zapobiegł powstaniu nieprawidłowości związanych z prowadzoną przez Gminę gospodarką ściekową, na przykład w postaci braku skutecznej reakcji na prowadzenie w 2019 r. działalności regulowanej w obszarze wywozu nieczystości ciekłych przez nieuprawniony podmiot. Ponadto posiadana przez Urząd ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była prowadzona w sposób nierzetelny. Nie zawarto w niej m.in. informacji o posiadaniu przez właścicieli umowy na wywóz nieczystości lub informacji o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, co uniemożliwiało wykorzystanie jej w celu przewidzianym w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁸.

Gmina, mimo obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 5a ucp, w ograniczonym zakresie kontrolowała w 2020 r. posiadanie przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych lub dowodów uiszczenia opłat za te usług. Ponadto mimo obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 7 w zw. z ust. 6 ucp nie wydawano decyzji o zastępczych wywozach nieczystości z nieruchomości.

Podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości na terenie Gminy terminowo lub z nieznacznymi opóźnieniami składały kwartalne sprawozdania, jednak w Urzędzie nie weryfikowano rzetelności zawartych w nich danych.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Ok. 4,4% w 2019 r. i 6,8% w 2020 r.

⁷ Liczba nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków wg ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1439, ze zm. Dalej: „ucp”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

1. Gminna infrastruktura służąca do odbioru ścieków komunalnych

1.1. W latach 2019–2020 liczba mieszkańców Gminy Kcynia¹⁰ wg ewidencji prowadzonej w Urzędzie wynosiła odpowiednio 13 361¹¹ i 13 061¹² osób, w tym na terenach nieskanalizowanych mieszkało odpowiednio 8 393 i 8 564 osób¹³. Na terenie Gminy z sieci wodociągowej korzystało łącznie 13 156 osób w 2019 r. i 12 854 w 2020 r.¹⁴, co stanowiło 98,5% oraz 98,4% ogółu mieszkańców. Łączne zużycie wody w Gminie na koniec 2019 r. kształtowało się na poziomie 621,2 tys. metrów sześciennych¹⁵, a w 2020 r. – 491,2¹⁶ tys. m³. Szacunkowo na obszarach nieskanalizowanych wykorzystano odpowiednio 370,3 tys. m³ i 363 tys. m³ wody¹⁷. Ilość powstałych na terenie Gminy nieczystości ciekłych¹⁸ w latach 2019-2020 wynosiła odpowiednio 496,9 tys. m³ i 393 tys. m³. Taborem asenizacyjnym do stacji zlewnych dostarczono 14,9 i 15,5 tys. m³, co stanowiło 2,9% i 3,9% wytworzonych w Gminie ścieków. Szacunkowa liczba nieczystości ciekłych oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków¹⁹ wynosiła w każdym roku objętym kontrolą 11,5 tys. m³, co stanowiło odpowiednio 2,8% i 3,6% szacunkowej ilości ścieków. Pozostałe nieczystości ciekłe w ilości 311,9 tys. m³ w 2019 r. oraz 202,4 tys. m³ w 2020 r.²⁰, trafiły w stanie nieoczyszczonym do środowiska.

(akta kontroli str.5-11, 33-312, 329-408, 535-582,
714-716, 772, 782)

1.2. Zadania własne samorządu w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Gminie wykonywał głównie ZGKiM Kcynia, który odpowiadał za część sieci wodociągowej i zbiorczą kanalizację sanitarną w Gminie oraz stację zlewną i oczyszczalnię ścieków w Kcyni. KPWiK Szubin dostarczało

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Dalej: „Gmina”.

¹¹ Liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy na terenie gminy na 31 grudnia 2019 r.

¹² Liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy na terenie gminy na 31 grudnia 2020 r.

¹³ Dane szacunkowe ustalone na podstawie porównania zidentyfikowanej w toku kontroli NIK liczby nieruchomości na terenach nieskanalizowanych z liczbą ich mieszkańców w ewidencji ludności.

¹⁴ Szacunkową liczbę ludności korzystającej z sieci wodociągowej ustalono na podstawie danych z ewidencji ludności prowadzonej w Gminie oraz liczby przyłączy wodociągowych doprowadzonych do poszczególnych nieruchomości w oparciu o program komputerowy EWID.

¹⁵ W tym woda dostarczona przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Kcyni (dalej: „ZGKiM Kcynia”) – 333,6 metrów sześciennych (dalej: „m³”) oraz Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Szubinie (dalej: „KPWiK Szubin”) - 287,6 m³.

¹⁶ W tym woda dostarczona przez ZGKiM Kcynia - 213,9 m³ oraz PGKiM Szubin - 277,4 m³.

¹⁷ Dane na podstawie informacji ZGKiM Kcynia w zakresie ilości wody dostarczanie odbiorcom indywidualnym posiadającym wyłącznie umowy o dostawę wody oraz sprawozdań M-06 KPWiK Szubin, przy czym z ww. sprawozdań odjęto zużycie wody na terenie nieruchomości z ulicy Szubińskiej w Kcyni, które były podłączone do zbiorczej kanalizacji sanitarnej (odpowiednio 3,2 i 3,6 tys.m³), a wykazywane przez PGKiM w pozycji zużycie wody na obszarach wiejskich.

¹⁸ Ilość nieczystości ciekłych bytowych oszacowano na podstawie szacunkowego zużycia wody na terenie Gminy w latach 2019-2020 pomniejszony o właściwy dla gminy miejsko-wiejskiej 20% wskaźnik, tzw. bezzwrotnego zużycia wody.

¹⁹ Szacunkową ilość ścieków oczyszczonych przez przydomowe oczyszczalnie ścieków stanowił iloczyn liczby przydomowych oczyszczalni ścieków – 107 i wskaźnika 134,8 m³ ścieków oczyszczonych przez jedną oczyszczalnię rocznie minus właściwy dla gminy miejsko-wiejskiej 20% współczynnik bezzwrotnego zużycia wody.

²⁰ Ścieki wytworzone na terenie Gminy, które w stanie nieoczyszczonym trafiły do środowiska, stanowiły odpowiednio 91,1% i 90,7% nieczystości ciekłych wytworzonych na terenach nieskanalizowanych.

wodę do niektórych miejscowości na terenach wiejskich²¹ oraz do nieruchomości przy ulicy Szubińskiej w Kcyni. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Gołańczy²² (województwo wielkopolskie) odbierał natomiast nieczystości bytowe ze Smoguleckiej Wsi.

(akta kontroli str. 338-343, 373-377, 386-400, 662, 772-777)

System zbiorczej kanalizacji sanitarnej²³ działający w Gminie odprowadził łącznie do oczyszczalni ścieków 158,5 tys. m³ nieczystości ciekłych w 2019 r. oraz 163,4 tys. m³ w 2020 r. Prezes ZGKiM wyjaśnił, że dane dotyczące liczby odebranych ścieków miały charakter szacunkowy, z powodu niewyposażenia oczyszczalni w przepływomierz ścieków surowych²⁴.

(akta kontroli str. 14-16, 330-333, 338-371, 401-402, 408)

Na terenie Gminy funkcjonowała jedna oczyszczalnia ścieków i jedna stacja zlewna. Roczna przepustowość oczyszczalni ścieków w Kcyni wynosiła 182,5 tys. m³. Prezes ZGKiM podał, że w trakcie roku była ona w stanie przyjąć i oczyścić do 18,2 tys. m³ ścieków dostarczanych taborem asenizacyjnym²⁵.

Burmistrz ponadto wyjaśnił, że oczyszczalnia ścieków nie wykorzystywała w pełni tych możliwości z uwagi na zły stan obiektu i pracę na granicy możliwości technologicznych. W celu utrzymania prawidłowej jakości ścieków oczyszczonych oraz przeprowadzenia odbudowy procesu technologicznego konieczna była redukcja zanieczyszczeń, a tym samym przyjmowania nieczystości przywożonych taborem asenizacyjnym.

(akta kontroli str. 14-17, 328, 401-402)

W Strategii Rozwoju Gminy na lata 2016 – 2023 zaplanowano rozbudowę oczyszczalni ścieków w Kcyni²⁶. W styczniu 2020 r. Gmina złożyła wniosek²⁷ o dofinansowanie projektu Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w gminie Kcynia – etap I”. Ostatecznie, w lutym 2021 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyznał jej dofinansowanie w wysokości 4 869,2 tys. zł. Gmina występowała także do Prezesa Rady Ministrów o uzyskanie środków²⁸ z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19 dla jednostek samorządu terytorialnego. Dofinansowania jednak nie uzyskała. W planie programów inwestycyjnych na 2021 r. Rada Gminy przewidziała wydatkowanie²⁹ 5 197, 3 tys. zł na realizację zadania pn. „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w mieście Kcynia”. Wg założeń po zakończeniu tej inwestycji przewidziano zwiększenie przepustowości³⁰ oczyszczalni do 292 tys. m³ ścieków rocznie.

(akta kontroli str. 14-17, 409-452)

²¹ Dębogóra, Dobieszkowo, Dobieszewo, Dziewierzewo, Elizewo, Górki Dąbskie, Górki Zagajne, Grocholin, Gromačno, Iwno, Kazimierzewo, Krzepiszyn, Łankowice, Malice, Miaskowo, Miastowice, Mycielewo, Nowa Wieś Notecka, Rozpętek, Rozstrzębowo, Rzemieniewice, Siemiki, Słupowa, Słupowiec, Suchoręcz, Suchoręczek, Szczepice, Turzyn, Ujazd, Zabłocie, Żarczyn.

²² Dalej: „ZGKiM Gołańcz”.

²³ W 2019 r. ZGKiM Gołańcz odebrał 3,3 tys. m³, a w 2020 r. – 3,2 tys. m³ ścieków ze Smoguleckiej Wsi.

²⁴ ZGKiM dysponował wyłącznie przepływomierzem ścieków oczyszczonych. Wartości powyżej obliczono odejmując od ilości ścieków oczyszczonych (ww. dane uwzględniają również wody opadowe z terenu oczyszczalni) ilość ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym.

²⁵ Stacja zlewna w Kcyni przyjęła odpowiednio 13,2 tys. m³ (w 2019 r.) i 12,7 tys. m³ (w 2020 r.) ścieków, pozostałe nieczystości ciekłe zostały wywiezione poza obręb Gminy.

²⁶ Cel 1. Tworzenie i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu potencjału rozwojowego gminy. Cel operacyjny 1.2.2 – Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kcyni.

²⁷ Konkurs ogłoszony przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach RPO-WKP, Działanie 4.3. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej, schemat: Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w polityce terytorialnej (RPKP.04.03.00-IŻ.00-04-329/19).

²⁸ Gmina występowała o środki w wysokości 4 537, 7 tys. zł.

²⁹ Łączna koszty finansowe planowanej inwestycji wynosiły – 10 394,7 tys. zł.

³⁰ Gmina nie była w stanie określić poziomu ilości ścieków dostarczanego taborem asenizacyjnym, którą będzie mogła przyjąć oczyszczalnia ścieków po modernizacji.

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Gmina realizowała zadania w zakresie odbierania i oczyszczenia nieczystości ciekłych. W okresie objętym kontrolą nie zapewniła jednak w pełni infrastruktury niezbędnej do odbioru od mieszkańców i oczyszczenia wytworzonych na jej terenie nieczystości ciekłych. Na jej terenie m.in. funkcjonowała gminna oczyszczalnia ścieków oraz stacja zlewna, których przepustowość nie pozwalała na odbiór wszystkich wytworzonych ścieków bytowych, co ograniczało możliwość prowadzenia prawidłowej gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych. Podjęto jednak działania dotyczące budowy sieci kanalizacyjnej i modernizacji oczyszczalni ścieków, które mogą w przyszłości zwiększyć efektywność gminnego systemu oczyszczania ścieków.

OBSZAR

2. Przygotowanie urzędu do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych

Opis stanu
faktycznego

Stosowanie do obowiązujących w okresie objętym kontrolą Regulaminów Organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Kcyni³¹ prowadzenie spraw związanych z gospodarką odpadami komunalnymi – bez wskazania konkretnych zadań - przypisano Referatowi Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami³².

Czynności niezbędne do prawidłowego nadzoru nad usuwaniem i unieszkodliwianiem nieczystości ciekłych, w tym m.in.:

- prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- egzekwowanie od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy na wywóz nieczystości ciekłych,
- wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości,
- przyjmowanie i weryfikowanie przekazanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych sprawozdań o ilości zebranych ścieków oraz wykazów zawartych i rozwiązanych umów

nie były wyszczególnione w zadaniach Referatu RR.

Burmistrz podał, że choć regulaminy organizacyjne nie odnosiły się szczegółowo do realizacji poszczególnych zadań z zakresu gospodarki ściekowej to jednak w oszczędnej i hasłowej formie wskazywały jednoznacznie na podział zadań poszczególnych komórek organizacyjnych.

(akta kontroli str. 26, 453-493)

W kontrolowanym okresie zagadnieniami z zakresu gospodarki ściekowej zajmowało się w Urzędzie trzech pracowników Referatu RR. Podinspektor ds. geodezyjnych i infrastruktury wodno-kanalizacyjnej odpowiadał za prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Inspektor ds. ochrony środowiska został zobowiązany do wykonywania czynności związanych z organizacją tzw. zastępczego wywozu nieczystości, a Inspektor ds.

³¹ (1) Zarządzenie P.1.2019 Burmistrza Kcyni z dnia 14 lutego 2019 r. w sprawie określenia regulaminu organizacyjnego. (2) Zarządzenie P.8.2017 Burmistrza Kcyni z dnia 6 października 2019 r. w sprawie określenia regulaminu organizacyjnego.

³² Dalej: „Referat RR”.

utrzymania czystości i porządku w gminie odpowiadał za przyjmowanie i weryfikowanie sprawozdań o ilości ścieków oraz wykazów zawartych i rozwiązyanych umów przekazywanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych. Zadania egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umów na wywóz nieczystości ciekłych nie przypisano żadnemu z pracowników.

Burmistrz wyjaśnił, że zakresy czynności nie były obligatoryjnym elementem wymaganym przez kodeks pracy. Stanowiły tylko konkretyzację umówionego rodzaju pracy. Zadeklarował jednocześnie, że podjęcie działania zmierzające do uszczegółowienia poszczególnych zakresów czynności pracowników³³.

(akta kontroli str. 26-27, 495-518)

Podinspektor ds. geodezyjnych i infrastruktury wodno-kanalizacyjnej uczestniczył w szkoleniach z zakresu ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontroli odprowadzania nieczystości ciekłych³⁴.

Burmistrz podał, że dwóch pozostałych pracowników nie odbywało szkoleń w zakresie gospodarki ściekowej, gdyż nie były to ich główne obowiązki na zajmowanych stanowiskach.

(akta kontroli str. 503-504)

Pracownicy w trakcie realizacji zadań z zakresu gospodarki ściekowej nie korzystali z narzędzi IT dedykowanych do prowadzenia spraw z zakresu gminnej gospodarki ściekowej³⁵. Wszyscy pracownicy mieli jednak możliwość korzystania z systemu EWID³⁶, który pozwalał weryfikować numery działek oraz ustalać ich uzbrojenie w sieć kanalizacyjną i wodociągową.

Burmistrz wyjaśnił, że brak narzędzi IT wynikał z ograniczonej wielkości środków finansowych, jakimi dysponował Urząd na zakup i wyposażanie pracowników.

(akta kontroli str.495-496)

W latach 2019-2020³⁷ nie wpłynęły skargi na działania, lub zaniechanie działań ze strony Urzędu, w zakresie zadań dotyczących gospodarki ściekowej, w tym w szczególności na terenach nieskanalizowanych.

(akta kontroli str.20, 26-27, 494)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie przygotowano się do realizacji zadań związanych z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych. Pracownikom przypisano szereg zadań niezbędnych do prawidłowego nadzoru nad usuwaniem i unieszkodliwianiem nieczystości ciekłych, a jeden z nich miał możliwość uczestniczenia w szkoleniach podnoszących jego wiedzę i kwalifikacje w tym obszarze. Nie odnotowano ponadto skarg na działania lub zaniechania ze strony pracowników Urzędu w zakresie objętym kontrolą. Żadnemu

³³ Sekretarz Gminy oświadczył m.in., że zakresy czynności zostaną zweryfikowane i zmienione po zakończeniu czynności kontrolnych przez NIK.

³⁴ Szkolenia pn.: (1) Zadania i kompetencje gminy w zakresie nieczystości płynnych. Nowe obowiązki gmin. Nowa elektroniczna ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków (luty 2020 r.); (2) Nieczystości płynne – jak efektywnie kontrolować mieszkańców, na co zwracać uwagę podczas kontroli, jak naliczać kary? Co zrobić, jeśli mieszkaniec nie wyraża zgody na wejście na posesję i nie przedstawia rachunków za odbiór nieczystości? Jak tworzyć i aktualizować elektroniczną ewidencję zbiorników bezodpływowych? Jak skutecznie wpłynąć na mieszkańców by zaniechali nielegalnego odprowadzania nieczystości ciekłych (luty 2021 r.)?

³⁵ Pracownicy posiadali jedynie dostęp do pakietu programu Microsoft Office.

³⁶ Program udostępniony przez Starostwo Powiatowe w Nakle.

³⁷ Stan na 5 lutego 2021 r.

z pracowników, nie przypisano jednak zadania egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umów na wywóz nieczystości ciekłych, a przyjęty podział zadań w ww. zakresie nie zapobiegł powstaniu nieprawidłowości związanych z prowadzoną przez Gminę gospodarką ściekową (opisanych w obszarze trzecim i czwartym)

OBSZAR

3. Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały dwa regulaminy utrzymania czystości i porządku z 25 sierpnia 2016 r. i z 23 kwietnia 2020 r.³⁸. Oba przed ich uchwaleniem przez Radę Miejską w Kcyni³⁹ zostały pozytywnie zaopiniowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nakle nad Notecią⁴⁰.

W § 9 regulaminu z 25 sierpnia 2016 r. właścicieli nieruchomości zobowiązano do dostosowania objętości zbiorników bezodpływowych do ilości osób tam zamieszkających (stałe lub czasowo). Ustalono ponadto, że nieczystości ciekłe muszą być usuwane z terenu nieruchomości na podstawie umowy zawartej z podmiotem uprawnionym do wywozu nieczystości ciekłych, co najmniej jeden raz na dwa miesiące⁴¹. Właściciele mieli także nie dopuszczać do przepełnienia się zbiorników, gwarantując zachowanie czystości i porządku.

Regulamin z 23 kwietnia 2020 r w § 15 nakazywał właścicielom nieruchomości pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób systematyczny, nie dopuszczając do przepełnienia się zbiorników do gromadzenia nieczystości ciekłych, gwarantując zachowanie czystości i porządku na jej terenie. Właściciele zostali również zobowiązani do pozbywania się nieczystości ciekłych co najmniej raz na pół roku.

Oba regulaminy nie odnosiły się do wymogu szczelności zbiorników bezodpływowych⁴² oraz nie wiązały minimalnej częstotliwości opróżniania takich zbiorników z ilością zużytej wody i pojemnością zbiornika.

Burmistrz wyjaśnił, że obowiązujące w Regulaminach czystości zapisy dotyczące pozbywania się nieczystości ciekłych odpowiadały przepisom prawa, a ich szczegółowość była ograniczona z uwagi na wcześniejsze wskazania i ustalenia organów nadzoru⁴³. Podał ponadto, że art. 4 ust. 2 pkt 3 ucpg zobowiązał Radę tylko do uregulowania częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych. Praktyka i obowiązujące orzecznictwo pozwalały z wysokim prawdopodobieństwem przyjąć, że wymogi dotyczące szczelności zbiorników oraz częstotliwości ich opróżniania w powiązaniu z ilością zużytej wody stanowiłyby przekroczenie delegacji ustawowej i zostałyby uchylone w trybie nadzoru.

(akta kontroli str. 19, 25-26, 519-526, 596-638)

W Gminie, zgodnie z art. 6 ust. 2 i 4 ucpg, określono górną stawkę opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, za usługi opróżniania zbiorników

³⁸ Uchwała nr XXV/216/2016 z 25 sierpnia 2016 r. (wejście w życie – 6 września 2016 r.) wraz uchwałą zmieniającą XXVII/239/2016 z 27 października 2016 r. (wejście w życie – 4 listopada 2016 r.) i XXXIV/291/2017 z 27 kwietnia 2017 r., (wejście w życie 1 lipca 2017 r.) oraz Uchwała XX/172/2020 z 23 kwietnia 2020 r. (wejście w życie – 30 kwietnia 2020 r.).

³⁹ dalej: „Rada”.

⁴⁰ Odpowiednio 19 kwietnia 2017 r. oraz 12 marca 2020 r.

⁴¹ Ww. wymóg nie obowiązywał w sytuacji, gdy nie występowało zużycie wody na terenie nieruchomości powodujące wytwarzanie ścieków bytowych. W przypadku nieruchomości wyposażonych w przydomową oczyszczalnię ścieków częstotliwość pozbywania się osadów ściekowych miała wynikać z instrukcji jej eksploatacji.

⁴² Lub odniesień do wymagań technicznych wobec tego typu urządzeń.

⁴³ Wojewody Kujawsko – Pomorskiego i Prokuratury Rejonowej w Szubinie.

bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych. W styczniu 2015 r.⁴⁴ Rada ustaliła, że opłata za taką usługę wynosić będzie 35 zł za m³. W kolejnej uchwale z grudnia 2019 r.⁴⁵ kwotę tę podwyższono do 45 zł za m³.

(akta kontroli str. 629-631)

3.2. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie, stosownie do art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucp, prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków⁴⁶. Ewidencja ta prowadzona była w układzie tabelarycznym⁴⁷ i zawierała nazwisko właściciela oraz adres nieruchomości. Oględziny wykazały, że ewidencja była prowadzona elektronicznie w postaci dwóch plików Microsoft Excel⁴⁸, zapisanych na dysku C komputera Podinspektora ds. geodezyjnych i infrastruktury wodociągowo kanalizacyjnej. Pliki miały formę edytowalną, istniała możliwość ich drukowania lub przekazywania drogą elektroniczną.

W ewidencji uwzględniono ogółem 1663 nieruchomości nieskanalizowanych⁴⁹, na których w 735 przypadkach ustalono lokalizację zbiorników bezodpływowych, a w kolejnych 107 przydomowych oczyszczalni ścieków. We wszystkich przypadkach brak było informacji o posiadaniu przez właścicieli umów na opróżnianie zbiorników lub informacji o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych. Z informacji przekazanych⁵⁰ przez przedsiębiorców świadczących usługi wywozu nieczystości wynikało, że posiadacze 499⁵¹ nieruchomości w 2019 r. i 474⁵² w 2020 r., wywoziło nieczystości ciekłe za pośrednictwem podmiotów świadczących usługi asenizacyjne. W Urzędzie nie dysponowano zatem wiedzą o zawarciu umów na wywóz nieczystości, a tym samym sposobie ich zagospodarowania, w odniesieniu do 1132 (z 1631) nieruchomości w 2019 r. oraz 1157 w 2020 r.

(akta kontroli str. 106-304, 535-582)

3.3. W celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku zawarcia umowy z podmiotem świadczącym usługi opróżniania zbiorników i wywozu nieczystości pracownicy Urzędu wezwali w 2020 r.⁵³ 29 właścicieli nieruchomości z miejscowości Stalówka⁵⁴ i Gromadno⁵⁵ (1,8% wszystkich nieruchomości zlokalizowanych na terenach nieskanalizowanych) do okazania umów na korzystanie z usług transportu asenizacyjnego. W odpowiedzi 19 osób okazało

⁴⁴ Uchwała nr V/34/2015 z 29 stycznia 2015 r. w sprawie określenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, którzy nie są zobowiązani do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pomorskiego z 11 lutego 2015 r., poz. 392).

⁴⁵ Uchwała nr XVII/156/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie określenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, którzy nie są zobowiązani do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pomorskiego z 7 stycznia 2020 r., poz. 142).

⁴⁶ Dalej: „ewidencja”.

⁴⁷ Oddzielna tabela dla każdej miejscowości na terenach wiejskich i każdej ulicy w mieście Kcynia.

⁴⁸ Jeden z nich obejmował ewidencję na obszarze miejskim, a drugi na obszarach wiejskich Gminy.

⁴⁹ Tj. o 32 nieruchomości więcej niż w ewidencji gminnej prowadzonej dla celów podatkowych, gdzie wykazano ich 1631 (wartość tę przyjęto w wystąpieniu jako faktyczną liczbę nieruchomości na terenach nieskanalizowanych). Liczba nieruchomości nieskanalizowanych nie odpowiadała również w pełni tzw. ewidencji śmieciowej, gdzie na terenach nieskanalizowanych zidentyfikowano 1 626 nieruchomości.

⁵⁰ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁵¹ 22 właścicieli miało zawartą umowę na wywóz nieczystości, a kolejnych 477 korzystało z transportu ścieków przez podmioty asenizacyjne.

⁵² 40 właścicieli miało zawartą umowę na wywóz nieczystości, a kolejnych 434 korzystało z transportu ścieków przez podmioty asenizacyjne.

⁵³ W lipcu i wrześniu 2020 r.

⁵⁴ 10 osób.

⁵⁵ 19 osób.

faktury za wywóz ścieków⁵⁶, a cztery poinformowały o posiadaniu przydomowych oczyszczalni ścieków. Ustalono ponadto, że dwie nieruchomości były nieużytkowane, jedna została podłączona rurociągiem do wspólnego zbiornika, a w kolejnej właściciele zamieszkali dopiero pod koniec 2019 r. i nie wystąpiła jeszcze potrzeba opróżniania zbiornika⁵⁷. W dwóch przypadkach ustalono brak zbiorników bezodpływowych⁵⁸. W jednym przypadku przyjęto oświadczenie właściciela, że nieruchomość jest w trakcie rozbudowy, a zbiornik zostanie zamontowany zgodnie z projektem budowlanym. W kolejnej sprawie właściciel zobowiązał się do jego wykonania⁵⁹ do września 2020 r. W 2019 r. nie prowadzono na terenie Gminy tego typu kontroli.

Burmistrz wyjaśnił m.in., że kontrole w zakresie zawarcia umów na wywóz nieczystości były prowadzone wyrywkowo oraz w ramach zgłaszanych interwencji.

W przypadku właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe posiadających umowy z przedsiębiorcami na wywóz ścieków nie sprawdzano częstotliwości wywozu nieczystości w stosunku do zużycia wody, ponieważ w gminnej ewidencji nie odnotowywano takich danych.

(akta kontroli str. 8-13, 583-590)

W 2020 r. zidentyfikowano dwie nieruchomości⁶⁰, które nie posiadały żadnej instalacji do gromadzenia lub oczyszczania ścieków. Od ich właścicieli przyjęto oświadczenia o gotowości wykonania odpowiednich instalacji. Weryfikacje ich montażu w terenie przeprowadzono w trakcie kontroli NIK⁶¹. W obu przypadkach potwierdzono zamontowanie odpowiednich instalacji.

Burmistrz podał, że kontrole zbiorników i oczyszczalni ścieków były prowadzone w miarę możliwości technicznych i „mocy przerobowych pracowników”, którzy realizowali szereg innych zadań.

(akta kontroli str. 29, 32, 583-590)

W latach 2019-2020 w Urzędzie nie podejmowano działań wobec właścicieli nieruchomości nieposiadających umów na ich opróżnianie.

Burmistrz wyjaśnił, że wynikało to z przyjętego sposobu działania. Pracownicy przeprowadzali w tym zakresie kontrole jedynie wyrywkowo oraz w ramach zgłaszanych interwencji.

(akta kontroli str. 29-31, 591-595)

W latach 2019-2020 szacunkowo około 1132 i 1157 (z 1631⁶²) nieruchomości z terenu gminy nie zostało objętych umowami w zakresie odbioru i wywozu nieczystości ciekłych. Burmistrz nie wydawał jednak decyzji na podstawie art. 6 ust. 7 ucpg w sprawie tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych. Nie zawierał ponadto umów z podmiotami realizującymi odbiór i wywóz nieczystości, ani nie zobowiązał do tego ZGKiM Kcynia, który świadczył tego typu usługi na terenie Gminy. Szerzej to zagadnienie zostało opisane w sekcji nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 11, 18, 22-23, 334-339, 527, 591-595, 783)

⁵⁶ W tym cztery okazały kopie zawartych umów.

⁵⁷ Z ustaleń Urzędu z 1 października 2020 r. wynikało, że nieruchomość została zakupiona rok wcześniej, a zamieszkało w niej pod koniec tego roku. Ponadto zbiornik z chwilą przejęcia nieruchomości był pusty, a z uwagi na jego pojemność (30m³) nie było potrzeby jego opróżnienia.

⁵⁸ Wobec właścicieli nieruchomości wszczęto postępowania wyjaśniające.

⁵⁹ Właściciel we wrześniu 2020 r. przedłożył w Urzędzie atest higieniczny zbiornika.

⁶⁰ W prowadzonej ewidencji nie było informacji o sposobie gromadzenia nieczystości na terenie 789 nieruchomości (tj. 48,3%).

⁶¹ Odpowiednio 9 i 17 marca 2021 r.

⁶² Według ewidencji nieruchomości prowadzonej w Gminie dla celów podatkowych.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzona w Urzędzie ewidencja była niekompletna, nie zawierała bowiem informacji na temat lokalizacji zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków na 789 z 1631 nieruchomości (ok. 52%). W konsekwencji Gmina nie dysponowała wiedzą na temat rodzaju wyposażania w odpowiednie instalacje około 48% nieruchomości na terenach nieskanalizowanych. Ponadto w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie ujęto informacji o umowach na wywóz nieczystości, a także wiadomości o częstotliwości opróżniania zbiorników ani informacji o ich pojemności, które są niezbędne do prawidłowego realizowania celu jej prowadzenia, określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucp, tj. częstotliwości ich opróżniania.

Burmistrz wyjaśnił, że prowadzona w Urzędzie ewidencja nie zawierała wszystkich informacji, gdyż nie wszystkie nieruchomości zostały skontrolowane pod tym względem. Powodem było również niewykonanie początkowej inwentaryzacji takich budowli na etapie zakładania ewidencji, co wynikało z braku środków finansowych.

(akta kontroli str. 18-22, 106-304)

2. Jako nierzetelny należy uznać brak zgodności danych dotyczących liczby zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych⁶³ zawartych w ewidencji z danymi podawanymi do sprawozdań SG-01 gospodarka mieszkaniowa i komunalna za 2019 r. W Urzędzie zarejestrowano 842 tego typu instalacji, w tym 735 zbiorników bezodpływowych i 107 przydomowych oczyszczalni ścieków. Podczas, gdy z danych podawanych do ww. sprawozdań wynika, że łącznie w Gminie było 1886 takich instalacji, w tym 1801 zbiorników bezodpływowych i 85 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Burmistrz wyjaśnił m.in., że ww. dane nie zgadzały się ze sobą, ponieważ ewidencja prowadzona w Gminie nie zawierała wszystkich wiadomości o tego typu budowlach. Ponadto za sporządzanie statystyki i ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków odpowiadali różni pracownicy. Podał ponadto, że błędy wynikały także ze sposobu przygotowania „bazy wyjściowej” oraz aktualizacji danych w kolejnych latach. Burmistrz zwrócił także uwagę, że ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była sporządzana w oparciu o ankiety wypełniane przez mieszkańców. Proces ten nie cieszył się zainteresowaniem mieszkańców, a dotychczas nie przeprowadzono inwentaryzacji tego typu budowli na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 8- 12, 106-108, 177-180,
313-324, 762-765)

3. Gmina nie wymagała wykonania obowiązków przez właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci w zakresie wywozu nieczystości ciekłych, tj.:

- w 2019 r. wbrew zapisom art. 6 ust. 5a ucp, nie kontrolowała obowiązku realizacji (przez właścicieli nieruchomości) udokumentowania w formie umowy lub innego dowodu korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, weryfikując realizację tego zadania w 2020 r. jedynie wobec 29 z 1631 właścicieli nieruchomości (1,8% wszystkich nieruchomości na terenach nieskanalizowanych).

⁶³ Lp. nr 28 i 29.

- nie wydano żadnej decyzji na podstawie art. 6 ust. 7 ucpg w sprawie tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, mimo że w latach 2019-2020 odpowiednio 1132 i 1157 z 1631 nieruchomości z terenów nieskanalizowanych⁶⁴ nie zostało objętych umowami w zakresie odbioru i wywozu nieczystości ciekłych⁶⁵, a zgodnie z ust. 6 ww. przepisu Gmina zobowiązana była zorganizować opróżnianie zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów na odbiór nieczystości ciekłych.

W wyniku czego doszło m.in. do wprowadzenia do środowiska na terenie Gminy ścieków nieoczyszczonych w ilości 311,9 tys. m³ w 2019 r. oraz 202,4 tys. m³ w 2020 r. (co stanowiło odpowiednio 62,7 % i 51,5% całkowitej ilości ścieków wytworzonych).

Burmistrz wyjaśnił m.in., że ze względu na ograniczenia kadrowe i liczne dodatkowe obowiązki pracowników (np. szacowanie skutków klęsk żywiołowych) kontrole realizowane były w ograniczonym zakresie. Przeszkodą był również zakres tego zadania, ponieważ zdecydowana większość gminy nie posiadała kanalizacji sanitarnej, co w znacznym stopniu ograniczało skuteczne egzekwowanie obowiązków od właścicieli nieruchomości. Wyjaśnił ponadto, że Gmina nie realizowała zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, z uwagi na brak takiej potrzeby.

(akta kontroli str. 8, 11, 18, 23, 29-32, 535-595, 671-695, 783)

NIK zauważa, że w odniesieniu do właścicieli, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, na gminie ciąży obowiązek zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych. Formą prawną wykonania tego obowiązku jest decyzja administracyjna wydawana z urzędu przez burmistrza, skierowana do właściciela nieruchomości, który nie zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych obowiązująca przez okres jednego roku.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie egzekwowanie przez Gminę obowiązków właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji sanitarnej. Prowadzona w Urzędzie ewidencja była nieaktualna i niekompletna, a zakres gromadzonych w niej danych nie pozwalał na bieżące monitorowanie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych. Ponadto Urząd w ograniczonym zakresie kontrolował częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych, a także nie organizował zastępczych wywozów nieczystości, w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów, co mogło mieć wpływ na ilość nieczystości, które trafiły w stanie nieoczyszczonym do środowiska.

OBSZAR

4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu

⁶⁴ Ujętych w ewidencji nieruchomości prowadzonych w Gminie dla celów podatkowych.

⁶⁵ Lub nie korzystało z usług firm asenizacyjnych, w tym 107 nieruchomości zobowiązanych do pozbywania się komunalnych osadów ściekowych. Ustalono na podstawie informacji zebranych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od podmiotów wywożących nieczystości bytowe taborem asenizacyjnym z terenu Gminy w latach 2019 - 2020.

nieczystości ciekłych⁶⁶. W Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej⁶⁷ ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń na wywóz nieczystości ciekłych⁶⁸.

W 2019 r. ważne zezwolenia na świadczenie usług opróżniania zbiorników i transportu nieczystości posiadało osiem podmiotów. Przy czym, jak wynika ze sprawozdań, działalność faktycznie prowadziło sześciu przedsiębiorców (w tym jeden bez odpowiedniego zezwolenia). W 2020 r. ważnych było dziewięć zezwoleń, na podstawie których działalność prowadziło osiem podmiotów.

(akta kontroli str. 639-588, 700-722)

Badanie terminowości i kompletności sprawozdań składanych przez przedsiębiorców w 2019 i 2020 r. wykazało m.in, że:

- 43 (z 56) sprawozdań zgodnie z art. 9o ust.2 ucpg zostało przekazanych do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy. W dziewięciu przypadkach zostały one dostarczone od jednego do 17 dni po zakończeniu miesiąca, a w kolejnych czterech przypadkach ustalenie terminu było niemożliwe z uwagi na brak daty ich wpływu do Urzędu,
- wszystkie sprawozdania zgodnie z art. 9o ust 3 pkt 3 i 4 ucpg zawierały: informacje o ilości odebranych z terenu gminy nieczystości ciekłych (w podziale na bytowe i przemysłowe) oraz dane stacji zlewnych, do których zostały przekazane,
- do 39 (z 56) sprawozdań zgodnie z art. 9o ust. 4 ucpg załączono wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarto umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły lub informowali o braku zawartych i rozwiązanych umów w danym kwartale,
- w 44 (z 56) sprawozdań zgodnie z art. 9 o ust. 3 pkt 6 uocpg wykazano liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe,
- cztery (z 56) sprawozdań z 2019 r. zostały złożone przez podmiot prowadzący działalność, ale nieposiadający zezwolenia na wywóz nieczystości na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 700-722)

Analiza rzetelności danych zawartych w sprawozdaniach przedsiębiorcy, który w latach 2019-2020 odebrał i wywiózł z terenu gminy największą ilość ścieków wykazała, że łączna liczba odebranych przez ten podmiot ścieków⁶⁹ nieznacznie odbiegała (od 0,5 do 0,7 %) od danych wykazywanych przez stacje zlewne⁷⁰, które przyjmowały od niego nieczystości ciekłe⁷¹.

Ww. przedsiębiorca poinformował, że ustalone przez niego stawki za wywiezienie jednego m³ nieczystości kształtowały się na poziomie 16 - 20 zł⁷² dla zbiorników bezodpływowych oraz 30 - 50 zł dla wywozu osadów z przydomowych oczyszczalni ścieków. Ostateczna cena była uzależniona od odległości do stacji zlewnej.

(akta kontroli str. 673-689, 694-704, 721-722, 781)

⁶⁶ Uchwała nr XXXVIII/406/209 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 22 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2009 r., nr 115, poz. 1911).

⁶⁷ Dokument zapisany w postaci pliku WORD.

⁶⁸ Ww. rejestr był również dostępny na stronie BIP Urzędu pod adresem <https://mst-kcynia.rbip.mojregion.info/rejestr-zezwoleń-na-wywoz-nieczystosci-cieklych-2019-2/>.

⁶⁹ 26 014 m³ w 2019 r. i 28 262 m³.

⁷⁰ W Kcyni, Szubinie i Gołańczy.

⁷¹ 26 186,7 m³ w 2019 r. i 28 406 m³ w 2020 r.

⁷² Brutto, w tym podatek VAT – 8 %.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dane zawarte w sprawozdaniach, o których mowa w art. 9o ust. 1 uocp nie były w Urzędzie weryfikowane, pomimo iż w 20 z 56 sprawozdań – w toku kontroli NIK – ujawniono nierzetelne i niekompletne informacje, tj.:

– w 12 przypadkach brak było danych o liczbie właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe (art. 9o ust. 3 pkt 6 uocp)⁷³,

– w 17 przypadkach brak było załączonych do sprawozdania wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem przedsiębiorca zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły (art. 9o ust. 4 uocp)⁷⁴.

W żadnym z ww. przypadków do podmiotu sporządzającego sprawozdanie nie zostało wystosowane wezwanie, o którym mowa w art. 9p ust.2 uocp, do jego uzupełnienia lub poprawienia.

Inspektor ds. utrzymania porządku i czystości w gminie wyjaśnił, że weryfikował jedynie samo złożenie sprawozdania oraz ilość zebranych nieczystości ciekłych. Postępował tak, gdyż jedynie ww. dane wykorzystywał do wykonywania swoich podstawowych obowiązków w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi. W Urzędzie ponadto przyjęto i nie zweryfikowano czterech sprawozdań z 2019 r.

Burmistrz wyjaśnił, że pracownik weryfikujący sprawozdania, w głównej mierze zajmował się w Urzędzie gospodarką odpadami, a dane wykorzystywał jedynie do sporządzania informacji z tego obszaru. Jednocześnie zadeklarował, że niezwłocznie nastąpi zmiana i doprecyzowanie zakresów obowiązków pracowników Referatu RR.

(akta kontroli str. 19, 25, 495-518, 702-756, 762-773)

2. Jako nierzetelne należy uznać dopuszczenie w okresie od 23 grudnia 2018 r. do 23 stycznia 2020 r. do wykonywania działalności regulowanej w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy przez podmiot nieposiadający odpowiedniego zezwolenia (art. 7 ust. 1 pkt 2 uocp), a także nie powiadomienie o wykroczeniu, o którym mowa w art. 10 ust. 1 uocp, odpowiedniego organu⁷⁵.

Burmistrz podał, że pracownicy podejmowali działania w stosunku do podmiotu nielegalnie opróżniającego i transportującego nieczystości ciekłe kilkakrotnie dzwoniąc do ww. z informacją na temat wygaśnięcia zezwolenia i konieczności uzyskania nowej decyzji pozwalającej na wywóz nieczystości. Nie powiadomiono natomiast o wykroczeniu odpowiedniego organu na skutek niedopatrzania i zaangażowania w inne, ważne działania, pracowników Referatu RR.

(akta kontroli str. 19, 24-25, 659-660, 683-690, 721-722, 757-760)

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina nie egzekwowała w pełnym zakresie obowiązków przez prowadzących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Pomimo, że w Gminie wprowadzono wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca

⁷³ Sprawozdanie z lat 2019 -2020 przygotowane przez trzech przedsiębiorców.

⁷⁴ Sprawozdanie z lat 2019 -2020 przygotowane przez dwóch przedsiębiorców

⁷⁵ W Urzędzie przyjęto, a następnie nie zweryfikowano czterech sprawozdań z 2019 r., które sporządził przedsiębiorca, nieposiadający aktualnego zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług to jednak wystąpiły przypadki, gdy sprawozdania te nie były składane terminowo lub nie zawierały wszystkich wymaganych informacji. W Urzędzie nie weryfikowano zawartości tych sprawozdań i nie podejmowano działań w celu ich uzupełnienia lub poprawienia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

1. Ujęcie w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, informacji umożliwiających rzetelne wykonywanie kontroli częstotliwości opróżniania.
2. Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie do ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wszystkich nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej.
3. Egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości usytuowanych na terenach nieskanalizowanych.
4. Weryfikowanie sprawozdań sporządzanych przez przedsiębiorców świadczących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i wywozu nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 17 czerwca 2021 r.

Kontroler
(-) Adam Ruciński
Spejalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki